

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحليل کلیات بودجه مصوب

سال ۱۴۰۳

تهیه و تدوین:

دکتر ابراهیم بهادرانی

دی ماه ۱۴۰۳

تعاریف

تعریف بودجه: برنامه یکساله‌ایست که،

۱- اولویت‌های یکساله را نیز نشان می‌دهد.

۲- افزایش رشد اقتصاد کلان، کنترل تورم و بهبود توزیع در آمد از **اهداف اصلی بودجه است.**

- بودجه، دارای سه بخش است.

۱- **منابع:** که نشان می‌دهد بودجه از چه طریقی حاصل می‌شود.

۲- **مصارف:** که نشان می‌دهد، بودجه چگونه خرج می‌شود.

۳- **تبصره‌ها:** که دستورالعمل اجرای بودجه را، در بخشهای مختلف مشخص می‌کند.

* طبق بند الف اصلاحیه ماده ۱۸۲ آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، سقف منابع بودجه عمومی دولت و اجزای اصلی آن؛ نظیر درآمدهای پایدار، منابع حاصل از فروش نفت و گاز و

و منابع حاصل از واگذاری سهام و اوراق وامثال آن بایستی در مرحله اول به مجلس ارائه شود

لازم به ذکر است که دو قسمت شدن بودجه باعث عدم اعلام کلیه اطلاعات ترازهای عملیاتی سرمایه و مالی بودجه عمومی دولت در بودجه شده و کار را برای ارزیابی کنندگان بودجه سخت کرده است

اهداف و رویکردهای کلان بودجه سال ۱۴۰۳

اهداف و رویکردهای مهم کلان بودجه :

– رشد اقتصادی توأم با عدالت ۷ درصد

– افزایش بهره وری کل عوامل تولید

– اجرای طرحهای پیشران ملی

– رسیدن تورم به کف کانال ۳۰ درصد

– ایجاد ثبات در سطح عمومی قیمتها و تامین امنیت غذایی

– تقویت رویکرد اقتصاد محور در سیاست خارجی

مفروضات منابع و مصارف بودجه سال ۱۴۰۳

ارقام	عنوان
۶۵	۱- قیمت هر بشکه نفت صادراتی (معادل ۷۱ دلار) یورو
۳۱۰۰۰ تومان	۲- نرخ تسعیر هر یورو (دلار ۲۸۵۰۰ تومان)
۱۳۵۰	۳- مقدار صادرات نفت خام و میعانات (هزار بشکه در روز)
۱۱	۴- مقدار صادرات گاز طبیعی (میلیارد متر مکعب)
۲۹	۵- قیمت صادراتی گاز معادل هر بشکه (یورو)
۵۵	۶- ارزش کل واردات (میلیون یورو) (معادل ۶۰ میلیارد دلار)
۱۳/۶۵	۷- واردات کالاهای اساسی و دارو و تجهیزات (میلیارد یورو) (معادل ۱۵ میلیارد دلار)
۱۸	۸- نرخ رشد ضریب حقوق کارکنان - درصد
۲۰	۹- نرخ رشد ضریب حقوق باز نشستگان - درصد

منابع بودجه سال ۱۴۰۳

الف- چگونگی تامین منابع بودجه سال ۱۴۰۳

منابع بودجه از سه راه به دست می آید :

۱- درآمدها ۲- فروش دارایی ۳- استقراض

از کل منابع حدود ۶۱ درصد عمدتاً از طریق درآمد پایدار (مالیات + سود حاصل از مالکیت دولت و سایر درآمدها) تامین شده و ۲۶ درصد آن از طریق فروش نفت و اموال منقول و غیرمنقول و حدود ۱۳ درصد از طریق فروش شرکتهای دولتی و اوراق (استقراض) حاصل خواهد شد

مصارف بودجه سال ۱۴۰۳

ب- چگونگی مصارف لایحه بودجه ۱۴۰۳

بطور کلی، بودجه کل کشور از ۳ طریق زیر به مصرف میرسد

۱- هزینه های جاری (۷۳٪ کل) ۲- هزینه های عمرانی (۱۵٪ کل)

۳- تملک دارائیهای مالی (۱۲٪ کل)،

نکات: ۱- باتوجه به اینکه تورم در حال حاضر در کانال بین ۴۰ تا ۵۰ درصدی قرار دارد پیش بینی شده در آخر امسال ۴۰٪ و در سال آینده ۳۰ درصد شود. که تحقق

آن بعید به نظر می رسد

از طرف دیگر، رشد ۱۸ درصدی مصارف نشاندهنده انقباضی پیشنهادشدن بودجه می باشد

۲- عدم رشد بودجه عمرانی باعث تضعیف زیر بناها و عدم رشد سرمایه گذاری

و نهایتاً عدم رشد اقتصادی ۷ درصد پیش بینی شده در سال آینده خواهد شد

الف- ترکیب درآمدها در پیشنهادی بودجه سال ۱۴۰۳

شرح	درصد کل	بودجه ۱۴۰۳	بودجه ۱۴۰۲	حدود درصد افزایش
الف- درآمدهای پایدار	۱۰۰	۱۴۹۸	۹۷۸	۵۳
۱- درآمدهای مالیاتی	۷۵	۱۱۲۲	۷۴۹	۵۰
۲- درآمدهای مالیات بر واردات	۹/۴	۱۴۲	۱۴۵	-۳/۸
۳- سود سهام شرکتهای دولتی	۴	۶۰	۳۴	۷۶/۵
۴- مالکیت دولت در بخش ارتباطات	۱/۳	۲۰	۱۶	۲۷/۴
۵- بهره مالکانه و حقوق دولتی	۳/۷	۵۵	۴۸/۵	۱۳/۴
۶- درآمدهای حاصل از فروش کالا و خدمات	۳/۱	۴۷	۲۶/۶	۲۵
۷- سایر درآمدها	۳/۵	۵۲	۳۸/۵	۳۶

شرح	لایحه بودجه ۱۴۰۳	بودجه ۱۴۰۲	پیش بینی عملکرد بودجه ۱۴۰۲	حدود درصد افزایش	رشد لایحه نسبت به پیش بینی عملکرد
منابع (۱۰۰ درصد)	۲۲۶۲	۲۰۸۲	۱۸۱۵	۱۸	۳۶
۱- درآمدهای مالیاتی (۷۵ درصد)	۱۱۲۲	۷۴۹	۷۲۸	۵۰	۵۴
۲- درآمدهای گمرکی (۹/۴ درصد)	۱۴۲	۱۴۵	۶۴	-/۲	۱۲۲
۳- سایر درآمدها	۲۳۳	۱۶۱	۱۶۱	۴۵	۴۵
۴- منابع حاصل از نفت و میعانات	۵۸۳	۶۲۳	۴۳۷	-۶/۵	۳۳
۵- واگذاری اموال منقول و غیر منقول و سایر	۱۰۸	۶۲	۱۰	۴۳	۵۲۰
۶- واگذاری اوراق مالی اسلامی	۲۵۴	۱۸۷	۱۸۷	۳۶	۳۶
۷- واگذاری شرکتهای دولتی	۶۰	۱۰۶	۳۰	-۴۳	۱۳۰

درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه ۱۴۰۳

ارقام به هزار میلیارد تومان

رشد	لایحه ۱۴۰۳		قانون ۱۴۰۲		شرح
	سه‌م	رقم	سه‌م	رقم	
۴۹.۸	۱۰۰	۱۱۲۲	۱۰۰	۷۴۸.۹	جمع درآمدهای مالیاتی
۵۳.۵	۴۰.۲	۴۵۰.۷	۳۹.۲	۲۹۳.۶	▪ مالیات اشخاص حقوقی
۳۳.۳	۱۳.۵	۱۵۲	۱۵.۲	۱۱۴	▪ مالیات بر درآمدها
۳۲.۸	۴.۴	۴۹.۴	۵.۰	۳۷.۲	▪ مالیات بر ثروت
۵۴.۵	۴۱.۹	۴۶۹.۷	۴۰.۶	۳۰۴	▪ مالیات بر کالاها و خدمات

مالیات‌های
مستقیم

مالیات‌های
غیرمستقیم

منابع پیش بینی شده برای اخذ مالیات درباره همه پایه های مالیاتی رشد قابل توجهی داشته است. در این بین، رشد بیش از ۵۳ درصدی مالیات اشخاص حقوقی بسیار اهمیت دارد. در لایحه بودجه هیچ گونه تخفیفی نسبت به نرخ ۲۵ درصدی مالیات اشخاص حقوقی در نظر گرفته نشده است.

الف- ترکیب درآمدها در پیشنهادی بودجه سال ۱۴۰۲

- ۱- از ۱۴۹۸ همت در آمد پایدار، پیشنهادی که حدود ۶۱ درصد کل منابع را تشکیل می دهد:

 - ۱-۱- ۱۱۲۲ همت حدود ۷۵ درصد از طریق مالیات ها
 - ۱-۲- ۱۴۲ همت معادل ۹/۴ درصد مالیات بر واردات
 - ۱-۳- ۶۰ همت حدود ۴ درصد از طریق سود سهام شرکتهای دولتی
 - ۱-۴- ۲۰ همت حدود ۱/۳ درصد از طریق در آمد ناشی از مالکیت دولت
 - ۱-۵- ۵۵ همت حدود ۳/۷ درصد از طریق در آمد ناشی از بهره مالکانه و حقوق دولتی
 - ۱-۶- ۴۶/۵ همت حدود ۳/۱ درصد در آمد ناشی از فروش کالا و خدمات سایر درآمدها
 - ۱-۷- ۵۲/۳ همت حدود ۳/۵ درصد در آمد ناشی از سایر درآمدها

ارزیابی وضعیت مالیاتی پیشنهادی در بودجه سال ۱۴۰۲

- ۱- در آمد مالیاتی ، با حدود ۵۰ درصد رشد معادل ۱۱۲۲ همت پیشنهاد شده است.
- در سال ۱۴۰۰ نیز ۷۳ درصد و در سال ۱۴۰۱ نیز ۵۹ درصد رشد داده شده است .
- عملکرد سال ۱۴۰۱ ، معادل ۱۰۰ درصد مصوب و در ۷ ماهه سال ۱۴۰۲ ۹۰ درصد محقق شده است
- ۲- در صورتیکه این افزایش ها از طریق مالیات دهندگان قانونمند اعمال شود، توجیه پذیر نیست.
- ۳- افزایش مالیات بر ارزش افزوده از ۹ درصد به ۱۰ درصد
- با توجه به وجود تورم ۴۵ درصدی در ۸ ماهه سال ۱۴۰۲
- و هدف کاهش به ۳۰ درصد قابل توجیه نیست.

ب- واگذاری داراییهای سرمایه ای

شرح	داراییهای سرمایه ای	بودجه ۱۴۰۳	بودجه ۱۴۰۲	درصد رشد
۲- واگذاری داراییهای سرمایه ای (۲۶/۳ درصد کل منابع)	۱۰۰	۶۴۷	۷۱۲	-۹
۱-۱- فروش نفت و گاز	۹۰	۵۸۵	۶۰۴	-۳/۱
۲-۱- فروش اموال منقول و غیر منقول وسایر	۱۰	۶۲	۱۰۸	-۴۲/۶

ارزیابی تحقق در آمد نفتی پیشنهادی در بودجه سال ۱۴۰۳

۱- پیش بینی فروش نفت با ۹ درصد کاهش از ۱/۵ میلیون بشکه در روز به ۱۳۵۰ هزار بشکه و قیمت هر بشکه از ۸۰ دلار به ۷۱ دلار، حدود ۱۱ درصد کاهش یافته است

۲- صادرات نفت به چین کمی بیش از یک میلیون بشکه در روز است قیمتهای کنونی در بازارهای جهانی ۷۴ دلار است. تخمین زده میشود که ایران برای دورزدن تحریمها هر بشکه ۱۲-۱۴ دلار به چین تخفیف دهد.

بنابراین انتظار نمی رود فروش و قیمت نفت و در آمد پیش بینی شده از این محل، تحقق یابد

سهم اجزای مختلف در آمدی در لایحه بودجه ۱۴۰۳

(مبالغ به هزار میلیارد

تومان)

شرح	سهم از واگذاری داراییهای مالی	بودجه ۱۴۰۳	بودجه ۱۴۰۲	حدود درصد رشد
۳- واگذاری داراییهای مالی	۱۰۰	۳۱۹	۲۹۴	۸/۵
۳-۱- فروش انواع اوراق مالی	۸۰	۲۵۵	۱۸۵	۳۸
۳-۲- واگذاری شرکتهای دولتی	۱۹	۶۰	۱۰۶	-۴۳
۳-۳- سایر واگذاری های مالی	۱	۴	۳	۳۳

ارزیابی اعداد پیشنهادی در بودجه سال ۱۴۰۲

- ۱- بنابر اظهار شرکتهای بین المللی اطلاعات کالا (کیپر) و شرکتهای مشاوره انرژی ، صادرات نفت ایران در سالجاری میلادی کمتر از ۱۰۵۰ هزار بشکه در روز بوده است.
- ۲- در صورت اجرای مصوبه اخیر کنگره آمریکا ، صادرات کاهش بیشتری خواهد یافت.
- ۳- بودجه واردات کالاهای اساسی و دارو ۱۳/۶۵ میلیارد یورو معادل ۱۵ میلیارد دلار در نظر گرفته شده است. که در عمل بیشتر از ۱۵ میلیارد دلار نیاز وجود دارد

ج- واگذاری داراییهای مالی

— مقایسه واگذاری داراییهای مالی بودجه سال ۱۴۰۳ با ۱۴۰۲ —

(مبالغ به هزار میلیارد تومان)

شرح	بودجه سال ۱۴۰۳	بودجه سال ۱۴۰۲	حدود درصد رشد ۱۴۰۳ نسبت به بودجه ۱۴۰۲
ج- واگذاری داراییهای مالی (۱۰۰)	۳۱۹	۲۹۶	۷/۷
فروش اوراق (۸۰ درصد کل)	۲۵۵	۱۸۵	۳۸
فروش شرکتهای دولتی (۱۹ درصد کل)	۶۰	۱۰۶	-۴۳
سایر واگذاری داراییهای مالی (۱ درصد کل)	۴	۵	-۲۰

ارزیابی اجزاء پیشنهادی تملک داراییهای سرمایه ای در سال ۱۴۰۲

۱- معادل ۲۵۵ هزار میلیارد تومان فروش ، از محل انتشار و فروش انواع اوراق مالی پیش بینی شده است.

۲- معمولا فروش اوراق، زمانی توجیه دارد، که مبالغ مالی بدست آمده **صرف اجرای طرحهایی** شود که سود ناشی از زود به نتیجه رسیدن آنها، **بیش از سود اوراق باشد** ، در حالیکه در کشور ما صرف تامین هزینه جاری می شود که توجیه ندارد

۳- در سالهای گذشته ، فروش اوراق به حدی صرف هزینه های جاری شده که **بیشتر فروش اوراق در سال آینده صرف تامین اوراق سررسید شده و سود اوراق خواهد شد**

مصارف بودجه

ترازهای عملیاتی ، سرمایه‌ای و مالی

تراز عملیاتی

– در سال ۱۴۰۳ حدود ۳۰۶ هزار میلیارد تومان کسری تراز عملیاتی (درآمد–هزینه جاری) وجود دارد که در حقیقت کسر بودجه واقعی بوده و پیش بینی شده است که : ۲۷۰ هزار میلیارد تومان از کسری از طریق واگذاری داراییهای سرمایه ای (عمدتاً فروش نفت) و ۳۶ هزار میلیارد تومان از محل فروش اوراق (استقراض و فروش شرکتها) تامین شود.

– که علیرغم کاهش نسبت به سال قبل، شرایط نامساعد بودجه کشور را نشان می دهد.
– با توجه به احتمال عدم تحقق منابع درآمدی، احتمال افزایش این کسری وجود دارد،

تراز عملیاتی لایحه بودجه سال ۱۴۰۳

(هزار میلیارد تومان)

مصارف

۲۴۶۲

هزینه‌های جاری

۱۸۰۴

تملك دارایی سرمایه ای

۳۷۵

تملك دارایی مالی

۲۸۳

منابع

۲۴۶۲

درآمد ۱۴۹۸

(درصد) هزینه ها

واگذاری دارایی

سرمایه ای ۶۴۵

واگذاری دارایی مالی

۳۱۹

تراز عملیاتی: ۳۰۶-

خالص دارائیهای سرمایه ای: ۲۷۰

حدود ۸۸ درصد

خالص دارائیهای مالی: ۳۶

حدود ۱۲ درصد

(مبالغ به هزارمیلیارد تومان)

منابع هدفمندی یارانه ها در لایحه بودجه ۱۴۰۳

شرح	سهم از کل درآمدها	سال ۱۴۰۳	سال ۱۴۰۲	درصد رشد
– منابع هدفمندی یارانه ها		۷۵۹	۶۶۰	۱۵

نکات :

- ۱- علیرغم گذشت دهسال از برقراری یارانه ها، هنوز جزو درآمدها و هزینه های عمومی بودجه قرار نمی گیرد.
- ۲- علیرغم تصویب قوانین متعدد مبنی بر کسر یارانه افراد متمکن و کسری بودجه که باعث افزایش تورم می شود، دولت به قیمت فقیر شدن جامعه و کاهش سرمایه گذاری و رشد اقتصادی و فقیر شدن جامعه، نسبت به اجرای قانون اقدامی به عمل نمی آورد

ارزیابی لایحه

ارزیابی لایحه رایه شده به مجلس

ارزیابی لایحه (الف - نقاط قوت لایحه)

- ۱- **بخشودگی مالیاتی ۷ درصدی تولیدکنندگان**
- ۲- **سهم صندوق توسعه ملی ۴۰ درصد پیشنهاد شده است**
- ۳- **کاهش کسری تراز عملیاتی نسبت به سال جاری**
- ۴- **کاهش درآمد نفتی برای تامین بودجه**
- ۵- **کاهش ۲ واحد درصدی حقوق گمرکی واردات ماشین آلات و مواد اولیه خطوط تولید، نسبت به سال ۱۴۰۲ تا حدی هزینه تولید را کاهش می دهد**

ارزیابی لایحه (نقاط ضعف)

۱- با توجه به اینکه سال ۱۴۰۳ اولین سال اجرای برنامه توسعه هفتم است ، وبودجه معمولاً یک برنامه یکساله از برنامه ۵ ساله محسوب می شود ، بایستی چگونگی سیاستهای رسیدن به اهداف برنامه ، در بودجه پایه گذاری شود ولی در **لایحه پیشنهادی علیرغم ذکر هدف رشد ۷ درصدی و کاهش تورم به حد ۳۰ درصد** ، چگونگی سیاستهای رسیدن به اهداف ذکر شده در بودجه مشخص نیست

۲- در لایحه بودجه پیشنهادی ، **بیش برآورد درآمدها و کم برآورد هزینه ها** از اشکالات عمده است به نحویکه برابر جدول مورد محاسبه مرکز پژوهشهای مجلس در جدول ارائه شده برای نحوه کسب در آمد و تقسیم یارانه ها حدود ۲۷۱ همت کسری به شرح زیر وجود دارد

جدول شرح هزینه های یارانه ها (برابر محاسبه مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی)

ملاحظات	مبلغ هزار میلیارد تومان	شرح	ردیف
	۴۰۲	یارانه نقدی بر اساس شمول کامل جمعیت هدف کالا برگ به ۷ دهک	۱
	۱۹۲	یارانه نان	۲
	۶۹	یارانه دارو با فرض ثبات اعتبار پیش بینی شده سال ۱۴۰۲	۳
	۳۷	مستمری کمیته امداد با فرض رشد ۲۰ درصدی	۴
	۲۱	مستمری بهزیستی با فرض رشد ۲۰ درصدی	۵
	۱۵۰	هزینه شرکتها بدون رشد نسبت به سال گذشته	۶
	۸۷۱	بر آورد مجموع هزینه	

برابر بر آورد مرکز پژوهشهای مذکور، میزان تحقق منابع لایحه ۱۴۰۳ در صورت تداوم شرایط فعلی ۶۰۰ همت میباشد بنابراین میزان کسری بر آوردی حدود ۲۷۱ هزار میلیارد تومان میباشد

ارزیابی لایحه

- ۳- **بلا تکلیفی ۴۲۹ همت خالص بدهی دولت به بانکها** و ۱۱۹ همت خالص بدهی شرکتها و موسسات دولتی به سیستم بانکی (بر اساس آمار پایان سال ۱۴۰۱)
 - ۴- **عدم ارایه برنامه ای برای رفع ناترازی بانکها با توجه عدم وجود ثبات اقتصادی**
 - ۵- **عدم ایفای تعهدات سالانه دولت به تأمین اجتماعی (حدود ۴۰۰ همت) و سایر صندوقهای بازنشستگی (فولاد، وزارت دفاع و کشوری**
- بر اساس آمار صندوق بین المللی پول بدهی دولت در سال گذشته معادل ۳۴ درصد کل تولید ناخالص داخلی رسیده است. که در بودجه فکری برای آنها نشده است بعلاوه MF پیش بینی کرده که نداشتن کسری بودجه ایران در شرایط فعلی بایستی قیمت هر بشکه نفت ۳۱۷ دلار به فروش رود.

ارزیابی لایحه (نقاط ضعف)

۶- تداوم روند معیوب یارانه انرژی، علیرغم کمبود (۱۲ هزار مگاوات برق)، و (۳۰۰

میلیون مترمکعب گاز) و بنزین تولیدی روزانه به میزان ۱۰ میلیون لیتر

۷- دخالت دادن بودجه در امر پولی و ایجاد تکلیف برای منابع بانکی، نظیر

– ایجاد تکلیف تسهیلاتی برای منابع بانکی نظیر وام مسکن، وام ازدواج وام اشتغال (۱۰۰همت
(و غیره و دخالت در سیاستهای پولی که تسهیلات بخش تولید و سرمایه گذاری را محدود می کند
در شرایطیکه عدم تامین کامل مالی بخش تولید، برابر گزارش شامخ اتاق ایران، باعث امکان
تولید معادل ۴۱ درصد ظرفیت میانگین بخش تولید و زیاندهی و عدم صرفه اقتصادی سرمایه
گذارها شده است

۸- عدم افزایش حقوق ها به میزان تورم سالانه باعث گسترش فقر و نارضایتی حقوق بگیران و

بازنشستگان می شود (۱- رشد حقوق ۱۸٪ ۲- رشد حقوق بازنشستگان ۲۰٪) - اجازه
۱۱- فروش نفت به اشخاص حقیقی و حقوقی به معرفی ستاد کل نیروهای مسلح انحرافی
است که در بودجه برای فروش نفت به وجود خواهد آمد.

ارزیابی لایحه

ج- نتیجه گیری: باتوجه به اینکه ادامه روند فعلی تنظیم بودجه، کشور را از مشکلات رهایی نمی بخشد **بنظر میرسد اقدامات زیر به عنوان شرط لازم**، برای اصلاح بودجه کشور، بایستی اعمال شود.

۱- حرکت به سمت برنامه محوری

۲- **سبک شدن بدنه دولت وانجام وظیفه سیاستگذاری**

۳- **کاهش هزینه‌ها و حذف بودجه دستگاههای موازی**

۴- **بررسی و حذف بودجه دستگاههاییکه بتدریج به بودجه کشور تحمیل شده است.**

۵- **فضای کسب و کار رقابتی شود**

ارزیابی لایحه

- ۶- سرمایه‌گذاری بخش خصوصی تشویق شده و موانع سرمایه‌گذاری رفع و شرایط سرمایه‌گذاری با کشورهای جاذب سرمایه خارجی رقابتی شود.
- ۷- برنامه خاصی برای کاهش هزینه‌ها، تراز بودجه و تراز بانکها، تدوین و به تایید مجلس رسیده و اجرایی شود
- ۸- اصلاح رابطه با کشورهای جهان در عضویت در WTO و FATF برای کاهش هزینه مبادله عملی گردد.
- ۹- حذف پیمان ارزی و اجازه واردات ارز و کالا با ارز مردم از خارج، اجرایی شود.
- ۱۰- هرگونه کمک به مصرف کنندگان به صورت شفاف و مستقیم عمل شده و از تحمیل سیاست سرکوب قیمت خودداری شود.

سپاس از توجه شما

ضمائم

ارزش واردات ۸ ماهه (میلیون دلار)	وزن واردات ۸ ماهه (هزار تن)	شرح ۱۴۰۰
۱۴۰۰	۱۴۰۰	عنوان
۷۰۷	۲,۴۲۴	جو
۲,۰۸۲	۶,۰۷۲	ذرت دامی
۱,۱۴۳	۱,۷۳۵	دانه سویا
۹۹۰	۱,۷۹۴	کنجاله سویا
۱,۷۷۸	۱,۳۱۹	روغن خام
۶,۷۰۱	۱۳,۳۴۴	جمع ۵ قلم
۱,۴۵۲	۴,۳۰۰	گندم
۴۰۵	۴۷۵	برنج
۸,۵۵۸	۱۸,۱۱۸	جمع

ارزش واردات ۸ ماهه (میلیون دلار)	وزن واردات ۸ ماهه (هزار تن)	شرح ۱۴۰۱
۱۴۰۱	۱۴۰۱	عنوان
۳۵۲	۹۱۲	جو
۲,۰۹۰	۵,۲۳۰	ذرت دامی
۱,۳۰۰	۱,۶۷۷	دانه سویا
۴۰۳	۶۷۰	کنجاله سویا
۱,۴۸۰	۸۴۳	روغن خام
۵,۶۲۵	۹,۳۳۱	جمع ۵ قلم
۱,۳۴۹	۳,۰۹۷	گندم
۱,۵۸۳	۱,۲۷۹	برنج
۸,۵۵۷	۱۳,۷۰۷	جمع

ارزش واردات ۸ ماهه (میلیون دلار)	وزن واردات ۸ ماهه (هزار تن)	شرح ۱۴۰۲
۱۴۰۲	۱۴۰۲	عنوان
۵۹۶	۱,۶۷۴	جو
۲,۴۵۴	۶,۲۵۰	ذرت دامی
۱,۴۱۱	۱,۹۵۶	دانه سویا
۳۴۵	۵۴۰	کنجاله سویا
۱,۸۱۴	۱,۱۷۶	روغن خام
۶,۶۲۰	۱۱,۵۹۵	جمع ۵ قلم
۷۳۰	۱,۷۲۷	گندم
۸۱۸	۶۹۵	برنج
۸,۱۶۸	۱۴,۰۱۷	جمع

احکام مهم لایحه بودجه ۱۴۰۳ از نگاه بخش خصوصی

تأمین مالی داخلی

✓ تأمین مالی مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری شرکت‌ها

- بند (الف) تبصره ۱: شرکت‌های دولتی مجاز شده‌اند، مبلغ ۱۳ هزار میلیارد تومان اوراق مالی اسلامی، برای طرح‌های مصوب شورای اقتصاد، منتشر کنند.
- بند (ب) تبصره ۱: شهرداری‌ها مجاز شده‌اند، مبلغ ۲۰ هزار میلیارد تومان اوراق مالی اسلامی، برای توسعه ناوگان حمل‌ونقل عمومی و ۱۲ هزار میلیارد تومان برای توسعه زیرساخت‌های شهری و... منتشر کنند.

✓ در نظر گرفتن اوراق مالی و اسناد اعتباری برای اعتبارات عمرانی

- بند (پ) تبصره ۱: تأمین اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با اوراق مالی با استفاده از ظرفیت بانکی و ۳۰ درصد از ردیف‌های اعتباری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
- ✓ بازپرداخت مطالبات به پیمانکاران طرح‌های عمرانی از طریق واگذاری اموال غیر منقول
- بند (خ) تبصره ۱: دولت مجاز است تا سقف تعیین شده در واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای، علاوه بر شیوه فروش، نسبت به تسویه و تهاتر بدهی‌ها ناشی از اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با اموال غیر منقول خود به صورت جمعی - خرجی اقدام کند.

تأمین مالی خارجی

- بند (چ) تبصره (۱): در نظر گرفتن سقف ۳۰ میلیارد یورو برای تسهیلات مالی خارجی در طرح‌های دولتی و غیردولتی در سال ۱۴۰۳
- بند (د) تبصره (۱): ارائه ضمانت نامه تا سقف ۳۰ میلیارد یورو به شرکت‌های صادرکننده خدمات فنی مهندسی

باتوجه به موانعی که در زمینه نقل و انتقال بانکی در سطح بین الملل و تداوم سطح کنونی تحریم‌ها، دسترسی به تسهیلات مالی خارجی پیش بینی شده بعید به نظر می‌رسد.

نرخ حقوق گمرکی ورودی نهاده‌های تولیدی

بند (الف) تبصره (۷):

- ۱- نرخ حقوق گمرکی کلیه ماشین آلات و تجهیزات (با رعایت ماده (۳) قانون جهش تولید دانش بنیان مصوب ۱۴۰۱)، قطعات، مواد اولیه و واسطه‌ای تولیدی به ۲ درصد کاهش می‌یابد.
- ۲- نرخ حقوق گمرکی و مالیات بر ارزش افزوده واردات کالاهای اساسی، دارو، ملزومات مصرفی پزشکی و شیر خشک مخصوص اطفال به ۱ درصد تقلیل می‌یابد.

کاهش ۲ واحد درصدی حقوق گمرکی واردات ماشین آلات و مواد اولیه خطوط تولید، نسبت به سال ۱۴۰۲ تا حدی هزینه تولید را کاهش می‌دهد و این سیاست مثبتی است اما با در نظر گرفتن قیمت ارز و قیمت ماشین الات، این سیاست آثار محدودی بر رشد سرمایه گذاری خواهد داشت.

پیش بینی منابع و مصارف هدفمندی

ارقام به هزار میلیارد تومان

عنوان	۱۴۰۲		۱۴۰۳		رشد نسبت به قانون	رشد نسبت به عملکرد
	قانون	پیش بینی عملکرد	درصد تحقق	لایحه		
منابع	۶۶۰	۵۰۰	۷۶	۷۵۸.۸	۱۵	۵۲
مصارف	۷۵۰	۷۵۰	۱۰۰	-	-	-
کسری	-	۲۵۰	-	-	-	-

جدول مربوط به منابع و مصارف هدفمندی یارانه‌ها، در لایحه بودجه ۱۴۰۳ حذف شده است. لذا نمی‌توان تبیین کرد که سیاست دولت در سال آینده درباره قیمت انرژی مصرفی بخش تولید چیست؟

طبق بند (الف) تبصره ۶، مالیات و عوارض نفت خام، میعانات گازی، و گاز طبیعی خام که به عنوان مواد اولیه اصلی توسط واحدهای تولیدی به کار برده شود، به عنوان جزئی از قیمت تمام شده منظور می‌شود و قابل استرداد نیست.

چسبنده بودن مصارف هدفمندی (پرداخت یارانه به خانوارها) موجب شده دولت در بند (پ) تبصره ۸، تصریح کند که در صورت کاهش تولید فرآورده‌های اصلی نسبت به برنامه تولید، وزات نفت از طریق شرکتهای تابعه ذی ربط با دریافت و فروش فرآورده‌های ویژه از پالایشگاه‌های مربوطه، مقادیر کسری را جبران میکند.

رویکرد دولت به بخش برق

عدم ارائه آمار و ارقام مشخص از بودجه شرکت‌های دولتی بخش برق وزارت نیرو

✓ **بودجه شرکت‌های دولتی بخش برق** در سال ۱۴۰۲ بیش از ۲۳۲ هزار میلیارد تومان بوده است. به عبارت دیگر کمتر از ۹ درصد از بودجه صنعت برق متکی به بودجه عمومی کل کشور است.

عدم تعیین و تکلیف برخی احکام مهم در بخش برق در لایحه بودجه ۱۴۰۳ و موکول کردن تصمیم‌گیری در خصوص آنها به لایحه الحاق (۳) از قبیل:

نحوه تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری در خصوص این موضوعات فرصت‌ها و تهدیدهای مستقیم و غیرمستقیمی را برای بخش خصوصی فعال در سمت عرضه و تقاضای برق ایجاد خواهد کرد.

- ✓ رابطه مالی شرکت‌های مادر تخصصی تولید برق حرارتی و توانیر با شرکت‌های تابعه
- ✓ هوشمندسازی مصرف
- ✓ تعیین الگوی مصرف برق و گاز در بخش ساختمانی
- ✓ اصلاح ساختار و اساسنامه شرکت‌های تابعه وزارت نیرو
- ✓ رایگان شدن برق مددجویان کمیته امداد و بهزیستی
- ✓ صفر شدن هزینه انتقال برق نیروگاه‌های تجدیدپذیر و اتمی

رویکرد دولت به تخصیص منابع حاصل از اصلاح بهای برق

بند (خ) تبصره ۷: وزارت نیرو مکلف است **پنجاه (۵۰) درصد** از درآمدهای حاصل از اصلاح بهای برق صنایع در شهرک‌ها و نواحی صنعتی موضوع ماده (۳) قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق مصوب ۱۳۸۵/۸/۱۴۰۱ در اجرای ماده (۸۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) برای تأمین برق و نوسازی شبکه انتقال برق شهرک‌ها و نواحی صنعتی هزینه نماید.

این اقدام گامی مثبت در راستای **رفع چالش زیرساخت تأمین برق برای واحدهای صنعتی مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی** محسوب می‌شود.

✓ شایان توجه است که این بند صرفاً برای بخشی از منابع حاصل از اصلاح بهای برق مشترکین صنعتی محل مصرف تعیین کرده و برای سایر منابع و مصارف ماده (۳) **قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق، برغم تصریح قانون، سکوت کرده است.**

✓ به موجب این حکم در عمل وزارت نیرو به تخصیص ۵۰ درصد از درآمدهای حاصل از اصلاح بهای برق صنایع در شهرک‌ها و نواحی صنعتی برای تأمین برق و نوسازی شبکه انتقال این شهرک‌ها ملزم می‌شود و **مجاز است برای مابقی منابع اخذ شده در این محل به اختیار و در چارچوبی که در بودجه شرکت‌های دولتی خود به تصویب می‌رساند عمل کند.**

رویکرد دولت به بخش پتروشیمی

بند (پ) تبصره (۴) و بند (د) تبصره (۷): فرآورده‌های نفتی تحویلی صنعت پتروشیمی به وزارت نفت، مشمول الگوی تسویه حق‌العمل‌کاری پالایشگاه‌ها قلمداد شده است.

در این صورت وزارت نفت، **فرآورده‌های نفتی تولیدی شرکت‌های پتروشیمی** را به صورت غیر نقدی و با **خوراک تحویلی** به آنها تسویه خواهد کرد.

بند (ز) تبصره (۷): مشابه سال گذشته ۲.۵ درصد از ارزش فروش هر تن اتیلن تولیدی حاصل از خوراک صرفاً اتان مشمول عوارض انتقال خواهد شد.

شرکت‌های تولیدکننده اتیلن می‌بایست بابت انتقال اتیلن خود در طول خط لوله اتیلن غرب و فروش آن به مجتمع‌های مصرف‌کننده اتیلن در این مسیر، **۲.۵ درصد عوارض به دولت بدهند.**

تبصره ۶:

- افزایش یک واحد درصدی (۱٪) نرخ مالیات بر ارزش افزوده جهت مصرف آن در تکمیل و بهره‌برداری از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه ای (بند س).
- عدم استرداد مالیات و عوارض کالاهای نفتی (انواع بنزین و سوخت هواپیما؛ نفت گاز، نفت سفید، نفت کوره، گاز طبیعی و گاز مایع) (بند الف).
- افزایش میزان درآمد ابرازی مشمول مالیات اشخاص نسبت به سال، از ۱۰٪ به ۴۰٪ جهت برخورداری از کاهش ۱٪ تا ۵٪ نرخ مالیات، (بند ب).
- ایجاد دسترسی برای سازمان امور مالیاتی کشور به اطلاعات سامانه‌های موجود توسط بانک مرکزی (سیاق و سرآمد) (بند ث).
- توقیف و برداشت از حساب بدهکاران مالیاتی و واریز به حساب سازمان به منظور جلوگیری از فرار مالیاتی توسط بانک مرکزی (بند ث).
- ایجاد دسترسی برخط برای سازمان امور مالیاتی کشور به اطلاعات املاک مورد نیاز این سازمان (جزء ۳ بند ژ).

ادامه تبصره ۶:

- **مشمول مالیات شدن زمینهای فاقد اعیانی دارای کاربری مسکونی، اداری و تجاری، باغ و ویلاهای مجاز و واحدهای مسکونی دارای ارزش بیش از ۳۵ میلیارد تومان به میزان دو در هزار برای مازاد بر این مبلغ (جزء ۱ بند ژ).**
- **اجازه حسابرسی سیستمی به سازمان امور مالیاتی کشور برای تعیین مالیات و عوارض ارزش افزوده آن دسته از مؤدیان مالیات بر ارزش افزوده که در دوره‌های سنوات ۱۳۸۷ تا ۱۴۰۰ اظهارنامه‌های خود را تسلیم ننموده و تاکنون مورد رسیدگی قرار نگرفته‌اند و مالیات آنها نیز برآورد نگردیده است (بند چ).**
- **تعیین مالیات سالانه خودرو به نرخ یک درصد (۱٪) بر مازاد مبلغ سه میلیارد تومان (بند د).**

ادامه تبصره ۶:

- افزایش نسبت ۱۰ برابر میزان معافیت ماده ۸۴ قانون مالیات‌های مستقیم به ۱۵۰ برابر برای فروش کالا و خدمات به منظور معافیت مؤدیان از انجام بخشی از تکالیف قانونی از قبیل نگهداری اسناد و مدارک و ارائه اظهارنامه مالیاتی توسط سازمان امور مالیاتی (بند خ).

تبصره ۱۵:

- افزایش حقوق گروه‌های مختلف حقوق‌بگیر به میزان متوسط ۱۸٪ (جزء ۱ بند الف).
- تعیین عدد ۱۴۴ میلیون تومان به عنوان سقف معافیت مالیاتی سالانه ماده ۸۴ قانون مالیات‌های مستقیم (جزء ۱ بند ث).
- تعیین نرخ مالیات بر مجموع درآمد اشخاص حقیقی (چه از کارفرمای اصلی و چه غیراصلی):
 - ۱- نسبت به مازاد ۱۴۴ میلیون تومان تا ۱۹۸ میلیون تومان در سال، ۱۰٪
 - ۲- نسبت به مازاد ۱۹۸ میلیون تومان تا ۳۲۴ میلیون تومان در سال، ۱۵٪
 - ۳- نسبت به مازاد ۳۲۴ میلیون تومان تا ۴۴۸ میلیون تومان در سال، ۲۰٪
 - ۴- نسبت به مازاد ۴۴۸ میلیون تومان به بالا در سال، ۳۰٪ (جزء ۲ بند ث).

سایر تبصره‌های مهم لایحه بودجه ۱۴۰۳

افزایش قیمت آب بها

پرداخت ۶ هزار میلیارد تومان به صندوق بیمه محصولات کشاورزی به صورت نقدی یا اسناد خزانه

اختصاص ۱۳.۶۵ میلیارد یورو برای واردات کالاهای اساسی و دارو

در نظر گرفتن تعرفه گاز مصرفی تأسیسات گردشگری، و صنایع دستی و آب درمانی‌ها و هتل‌ها
مشابه تعرفه خدمات و تعرفه برق این فعالیت‌ها در مناطق فاقد گاز برابر با تعرفه مصارف عمومی

پذیرش هزینه قابل قبول مالیاتی برای واحدهای فرآوری مواد معدنی در صورت ارائه صورت حساب الکترونیکی از ارزش خرید مواد معدنی

جمع بندی:

لایحه بودجه ۱۴۰۳ مبهم است و تصویر روشنی از سیاست های اقتصادی دولت برای سال ۱۴۰۳ را به فعالان اقتصادی نمی دهد.

لایحه بودجه ۱۴۰۳ فشار مضاعفی بر بخش مولد اقتصاد کشور تحمیل خواهد کرد:

▪ مالیات های بخش تولید و خانوارها افزایش پیدا کرده است که آثار رکودی دارد.

▪ همانند سال ۱۴۰۲ قابل پیش بینی است که دولت بخش مهمی از منابع بانکی را به خود اختصاص خواهد داد و به همین دلیل منابع کافی و به موقع برای تامین سرمایه در گردش و سرمایه گذاری جدید برای بخش خصوصی در دسترس نیست.

ظرفیت های ایجاد رشد اقتصادی در کشور در اثر محدودیت های خارجی و عدم وجود

منابع لازم برای سرمایه گذاری جدید محدود است و اراده ای برای تغییر ساختار دولت و

متناسب سازی آن در حد منابع در دسترس نیز وجود ندارد. در چنین شرایطی بودجه

کارکردهای اقتصادی مثبت نخواهد داشت.